

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 579/2024-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Ďurinom, Sibírska 4, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 25Sa/13/2020-254 z 22. júla 2021 a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ssk/59/2021 z 31. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na primerané hmotné zabezpečenie zaručeného čl. 39 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami správnych súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutie najvyššieho správneho súdu zrušiť, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľ bol od 1. septembra 1990 do 14. februára 1994 žiakom vojenských stredných odborných škôl, na ktorých od 15. februára do 14. júla 1994 vykonal aj náhradnú vojenskú službu. Do služobného pomeru vojaka z povolania bol prijatý 15. júla 1994, pričom tento pomer sa 1. januára 1998 zmenil na dočasný služobný pomer profesionálneho vojaka. Z neho bol uvoľnený na vlastnú žiadosť k 1. januáru 2020 personálnym rozkazom, pretože splnil podmienky nároku na výsluhový dôchodok. Na žiadosť sťažovateľa z 19. decembra 2019 mu bol rozhodnutím Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia z 18. februára 2020 priznaný výsluhový dôchodok

898,29 eur mesačne. Podľa rozhodnutia služba sťažovateľa trvala 25 skončených rokov, z čoho 19 skončených rokov bolo pred 1. májom 2013. To podľa § 39 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 328/2002 Z. z.“) znamenalo, že výsluhový dôchodok mal tvoriť 55 % základu pre jeho výpočet. Základ podľa § 143ac ods. 1 písm. a) zákona č. 328/2002 Z. z. tvoril priemerný mesačný služobný plat za rok 2019, teda 1 633,24 eur. Podrobný výpočet sumy dôchodku s prehľadom po jednotlivých rokoch pripojil úrad k rozhodnutiu ako prílohu.

3. Sťažovateľ podal proti prvostupňovému rozhodnutiu odvolanie, v ktorom namietal, že sa mu do doby služby nezapočítalo obdobie štúdia na vojenskej strednej škole, ako aj to, že sa mu dvojnásobne nezapočítala služba, ktorú vykonával v rokoch 2003 a 2004 ako operátor rádiolokátorovej stanice. V tejto službe bol vystavený silnému elektromagnetickému žiareniu, a preto išlo o službu vo funkcii zvláštneho stupňa nebezpečnosti.

4. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) rozhodnutím z 22. mája 2020 prvostupňové rozhodnutie potvrdilo. Vychádzalo z názoru, podľa ktorého štúdium na vojenskej strednej škole nebolo výkonom vojenskej služby a do služobného pomeru vojakov z povolania boli žiaci prijatí až po vykonaní základnej (náhradnej) služby. Nepodliehali ani plnému vojenskému režimu. Keďže žiaci vojenských stredných škôl nevykonávali vojenskú službu, nebolo toto štúdium ani zaradované do I. či II. kategórie funkcií. Služné žiakov týchto škôl nepodliehalo dani zo mzdy podľa vtedajších predpisov, a preto ani netvorilo príjem na účely sociálneho zabezpečenia. Podmienky dvojnásobného zhodnotenia určitých dôb služby upravoval v rokoch 2003 až 2004 rozkaz ministra obrany Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) č. 10/2003 a neskôr rozkaz č. 23/2004. Ani jeden z nich neustanovoval, že by sa služba operátora rádiolokátorovej stanice mala považovať za službu mimoriadneho stupňa nebezpečnosti.

5. Krajský súd v Trenčíne napadnutým rozsudkom zamietol sťažovateľovu správnu žalobu podanú proti rozhodnutiu ministerstva. Potvrdil, že právne predpisy účinné v rozhodnom období nezaradovali činnosť žiakov vojenských stredných odborných škôl do I. a II. kategórie funkcií. Nešlo o opomenutie či nečinnosť normotvorcu, ale jeho vedomé rozhodnutie. Zaradenie do týchto kategórií bolo zásadne viazané na status vojaka z povolania, pričom bolo možné do tejto kategórie započítať aj dobu predchádzajúcej základnej (náhradnej) vojenskej služby, a preto sa sťažovateľovi takto započítala doba náhradnej služby, aj keď ju vykonával na vojenskej škole. Vojak podľa § 2 ods. 2 zákona č. 92/1949 Zb. Branný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Branný zákon“) ešte neznamenal vojaka z povolania. To, že sa sťažovateľ pri nástupe na vojenskú školu podrobil odvodu, neznamená, že sa stal vojacom. Ani predpisy o sociálnom zabezpečení vojakov neustanovujú, že by sa štúdium na vojenskej strednej odbornej škole malo považovať za dobu služby a sťažovateľ sám žiadne takéto ustanovenie neoznačil.

6. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu kasačnú sťažnosť, v ktorej nesúhlasil s právnymi názormi orgánov verejnej správy a krajského súdu. Popisujúc okolnosti štúdia na vojenskej strednej škole, dôvodil v prospech záveru, podľa ktorého toto štúdium predstavovalo výkon vojenskej služby. Zdôraznil aj vplyv jeho pôsobenia ako operátora rádiolokátorovej stanice na ľudský organizmus. V dôsledku toho sa mu doba odslužená pri týchto staniach musí započítať dvojnásobne. Krajský súd ponechal nepovšimnuté medzinárodné dohovory, ktoré zakazovali detskú

prácu a nútenú prácu, ako aj Listinu základných práv a slobôd a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

7. Najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť sťažovateľa zamietol. Konštatoval, že pre vznik nároku ani výšku výsluhového dôchodku nebolo podľa zákona č. 328/2002 Z. z. vôbec podstatné zaradenie vykonávanej funkcie vojaka do kategórie podľa všeobecných predpisov o sociálnom zabezpečení, a to ani za obdobia, keď sa tieto predpisy na sociálne zabezpečenie vojakov vzťahovali (t. j. do 30. apríla 1998). Zákon č. 328/2002 Z. z. totiž neviazal na vykonávanú kategóriu funkcie ani skorší nárok na výsluhový dôchodok, ani jeho zvýšenú výmeru, ani žiadne iné zvýhodnenie. Naopak, vznik nároku na výsluhový dôchodok a aj jeho výška boli závislé len od doby trvania služby, nie od kategórie funkcie, ktorú vojak počas tejto služby vykonával. Preto nemá zmysel zaoberať sa tým, či a aké funkcie boli zaradené v I. či II. kategórie a či bolo ich zaradenie určené správne. Najvyšší správny súd poukázal na pojem služobný pomer, ktorý je relevantný z hľadiska vzniku nároku na výsluhový dôchodok, ako aj pre určovanie jeho výšky. Zároveň odkázal na právne predpisy účinné v 90-tych rokoch, z ktorých vyplýva, že pojem služobný pomer nebol totožný s pojmom vojenská činná služba, ale bol vyslovene spojený s výkonom činnej služby vojakov z povolania. Iné druhy služby sa nevykonávali v služobnom pomere, ale v osobitnom pomere, ktorý sa neoznačoval ako služobný pomer. Služobný pomer vojaka z povolania bolo možné založiť až po vykonaní základnej (náhradnej) služby. V dôsledku toho je vylúčené, aby taký služobný pomer mohol vzniknúť žiakovi počas štúdia na vojenskej strednej škole predtým, než vykonal základnú (náhradnú) službu. Podporuje to aj zistenie najvyššieho správneho súdu, že sťažovateľ v kasačnej sťažnosti neuviedol ani jedno ustanovenie zákona č. 328/2002 Z. z., ktoré by uvedený právny záver vyvracalo.

8. Najvyšší správny súd podrobne objasnil aj podmienky prijímania na štúdium a samotného štúdia na vojenských stredných školách podľa právnych predpisov účinných v čase štúdia sťažovateľa. Povinnosť žiakov rešpektovať tieto predpisy sa nezakladala na ich vojenskej podriadenosti, ale rovnako ako u žiakov nevojenských stredných škôl na povinnosti rešpektovať zákon a jeho vykonávacie predpisy. Ich obsah bol prispôbený predmetu a cieľu vzdelávania vo vojenskej strednej škole, to však nemienilo pomer žiaka tejto školy zo štandardného „školského“ na vojenský. Otázka, či v konkrétnych prípadoch dochádzalo pri výchove, vzdelávaní a výcviku k prípadným porušeniam týchto zásad, resp. k poverovaniu žiakov úlohami, ktoré sa k ich veku nehodili, nie je podstatná. Zo žiadneho predpisu totiž nevyplýva, že by samo takéto poverenie žiaka určitými úlohami zakladalo jeho služobný pomer k ozbrojeným silám, resp. robilo z neho vojaka.

9. Napokon najvyšší správny súd uviedol, že z rozkazov ministra z rokov 2003 a 2004 nevyplýva žiaden zvýhodnený zápočet pre sťažovateľa ako operátora rádiolokátorovej stanice. Správne súdy nie sú oprávnené rozšíriť zvýhodnený zápočet na základe vlastnej úvahy o zdravotných alebo iných rizikách na ďalšie funkcie, pre ktoré to minister neustanovil.

III.

Argumentácia sťažovateľa

10. Podľa názoru sťažovateľa sú napadnuté rozhodnutia nedostatočné a nepresvedčivé. Nedostatočne sa venujú problematike, ktorá sa dramaticky odohrávala na vojenských stredných odborných školách od roku 1949. Ani náhodou neodzrkadľujú skutočnú realitu a skôr svedčia

o hrubej neznalosti pomerov, ktoré vo vojenských odborných školách vládli. Rozhodne sa vojenské stredné odborné školy neriadili podľa zákonov, usmernení rezortu školstva, ale len podľa rozkazov vojenských veliteľov a predpisov rezortu obrany. Z vojenských služobných predpisov v rozhodnom čase podľa sťažovateľa vyplývalo, že vojenské stredné odborné školy tvorili súčasť ozbrojených síl. O túto skutočnosť sa súdy ani ministerstvo dlhodobo nezaujímajú.

11. Sťažovateľ popisuje okolnosti svojho štúdia na vojenskej strednej škole. Pripomína, že počas štúdia dostával aj finančné a naturálne príjmy, ktoré sa mu mali prejavovať vo vyššej sume dôchodku. V čase štúdia boli hrubo porušované jeho ľudské práva, bol zneužívaný a bola mu obmedzovaná sloboda pohybu bez opory v zákone. Podrobne sa zaoberá aj povahou vojenskej disciplíny, sankciami, ktoré sa vzťahovali na protiprávne správanie vojakov, posudzovaním zdravotnej spôsobilosti žiakov vojenských stredných odborných škôl, osobnými dokladmi, ktoré týmto žiakom boli vystavované, ako aj obchádzaním zákonných zákazov vyzbrojovania mladistvých v dôsledku použitia vojenských predpisov.

12. Sťažovateľ bol v rokoch 2003 a 2004 vystavený silnému elektromagnetickému žiareniu, a preto išlo o výkon služby vo funkcii zvláštneho stupňa nebezpečnosti. Dodáva, že samotná služba na tomto zvlášť zdravie škodlivom pracovisku netrvala 8 hodín, ale nepretržite 24 hodín a viac.

13. Správne súdy mohli podľa výsledkov vykonaného dokazovania a zisťovania vysloviť, že pracovník spĺňa podmienky pre zaradenie do I. či II. pracovnej kategórie, ak práca ním vykonávaná zodpovedala celkom niektorému zamestnaniu zaradenému do I. alebo II. pracovnej kategórie. Službu v zmysle predpisov o sociálnom zabezpečení vojakov mohli podľa sťažovateľa vykonávať aj žiaci vojenských stredných škôl.

14. Sťažovateľ porovnáva svoje postavenie počas štúdia na vojenskej strednej škole s postavením baníckych učňov, učňov fúkačov skla, osôb zaradených do pomocných technických práporov a do vojenských táborov nútených prác, ktorým boli priznané jednorazové peňažné príspevky a ktorých služba bola dvojnásobne započítaná na dôchodkové účely.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Sťažovateľ bol oprávnený proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať opravný prostriedok v podobe kasačnej sťažnosti, čo aj využil. Kasačná sťažnosť predstavovala účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší správny súd ako kasačný súd poskytoval súdnu ochranu jeho základným právam i právam zaručeným dohovorom, ktorých porušenie sťažovateľ namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok najvyššieho správneho súdu, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej za zjavne neopodstatnenú možno považovať ústavnú sťažnosť,

pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

17. Úlohou správneho súdnictva nie je nahrádzať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených v návrhu rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy. Z toho vyplýva, že správny súd nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje len právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy, teda orgánov inej ako súdnej sústavy (podobne IV. ÚS 127/2012). Napadnutý rozsudok kasačného súdu tak nemožno hodnotiť izolovane, ale iba v kontexte s rozsudkom krajského súdu a rozhodnutiami správnych orgánov, ktoré mu predchádzali.

18. Námietky sťažovateľa proti rozsudku najvyššieho správneho súdu sa prekrývajú s námietkami, ktoré uplatnil už v kasačnej sťažnosti a ktorých podstatou je porovnanie jeho prípravy na vojenskú službu s nútenou prácou za neuspokojivých pracovných podmienok. Z toho však nemožno vyvodiť, že by bol záver napadnutého rozsudku výsledkom nesprávneho výkladu právnych predpisov dôchodkového zabezpečenia. Podmienky štúdia sťažovateľa na vojenskej škole nesúvisia so správnosťou záverov správnych orgánov, krajského súdu a na to nadväzujúceho rozsudku najvyššieho správneho súdu. Nemožno vylúčiť, že počas štúdia na vojenskej strednej škole dochádzalo k porušovaniu základných práv sťažovateľa pri príprave na jeho povolanie. To je však bez významu k rozhodnutiu o jeho dôchodku. Preto je vylúčené porušenie ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie. Čo sa týka porušenia základných práv vlastníť majetok a na primerané hmotné zabezpečenie, sťažovateľ okrem námietok nesprávnosti napadnutého rozsudku nijak osobitne nezodôvodňuje, čo konkrétne malo viesť k ich porušeniu. Ak bolo priznanie výsluhového dôchodku vo výške, s ktorou sťažovateľ subjektívne nie je spokojný, v súlade s podústavnými predpismi, potom bez ďalšieho nemožno uvažovať o porušení základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 39 ods. 1 ústavy.

19. Vzdelávanie na vojenských stredných školách v minulosti bolo zamerané na prípravu žiakov na službu vojakov z povolania, a preto bol logicky výchovnovzdelávací proces upravený tak, aby čo najviac simuloval pomery v ozbrojených silách. To však samo osebe nerobilo zo štúdia na vojenskej strednej škole výkon vojenskej služby. Ak v období sťažovateľovho štúdia na vojenskej strednej odbornej škole dochádzalo k porušovaniu jeho ľudských práv, potom ako prostriedok nápravy nemôže slúžiť aktuálne rozhodovanie v oblasti jeho dôchodkového zabezpečenia, pokiaľ zákonodarca porušovanie práv žiakov vojenských stredných škôl na účely posudzovania ich dôchodkových nárokov neprikazuje zohľadniť.

20. K námietke sťažovateľa, ktorou žiadal o zaradenie do I. či II. kategórie funkcií od dovŕšenia 15 roku veku, mu najvyšší správny súd zrozumiteľne uviedol, že keďže žiaci vojenských stredných škôl nevykonávali vojenskú službu, nebolo ich štúdium zaradované do I. či II. kategórie funkcií. Služné žiakov tak nepodliehalo ani dani zo mzdy podľa zákona č. 88/1952 Zb. o materiálnom zabezpečení príslušníkov ozbrojených síl v znení neskorších predpisov, a tak nie je považované za príjem na účely sociálneho zabezpečenia. Zároveň zo zákona č. 328/2002 Z. z. jasne vyplýva, že pre vznik nároku na výsluhový dôchodok nie je vôbec podstatné zaradenie funkcie vojaka

do kategórie, ale len doba trvania služby. Preto je sťažovateľovo namietanie zaradovania do funkcií či kategórií v rámci služby irelevantné.

21. K nosnej námietke sťažovateľa, ktorou sa dožaduje, aby doba, ktorú strávil na vojenskej strednej odbornej škole, bola vyhodnotená ako výkon vojenskej služby vo vzťahu k posúdeniu jeho nároku na výsluhový dôchodok, bolo sťažovateľovi vysvetlené, že ani skorší zákon č. 114/1998 Z. z., ani zákon č. 328/2002 Z. z. neustanovovali, že by bolo štúdium na takejto škole považované za vojenskú službu, pričom sám sťažovateľ neuviedol žiaden právny predpis, ktorý by jeho tvrdenia podporil. Činnosť žiakov vojenských stredných škôl nepredstavovala plnenie povinnosti v rámci Branného zákona. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov bol možný vznik služobného pomeru vojaka z povolania až po vykonaní základnej služby, čiže nemohol vzniknúť žiakovi vojenskej strednej školy. Branný zákon v § 2 ods. 1 (v znení účinnom do 31. decembra 1997) uvádzal, že ozbrojené sily tvorí predovšetkým vojsko, ktorým sa podľa § 2 ods. 2 rozumie súhrn vojakov, teda osôb, ktoré boli odvedené a majú služobnú povinnosť. Z toho jasne vyplýva, že osobu nemožno považovať za vojaka skôr, než bola odvedená. Štúdium na vojenskej strednej škole potom nie je subsumovateľné pod § 58 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z., a tak ho ani nemožno zaradiť do doby služby v zmysle § 38 ods. 1 tohto zákona. Pritom kasačný súd sa vo svojej judikatúre už opakovane a podrobne zaoberal povahou štúdia na vojenských stredných školách (porov. napríklad rozsudky sp. zn. 7Sk/23/2020 alebo sp. zn. 7Sk/14/2021).

22. Ústavný súd poukazuje na svoje nedávne uznesenie v obdobnej veci sp. zn. II. ÚS 243/2024 zo 14. mája 2024, kde dospel k rovnakým právnym záverom a odobril závery rozsudku kasačného súdu sp. zn. 6Ssk/17/2022 z 27. júla 2023, ako aj na uznesenie č. k. III. ÚS 345/2024-32 z 27. júna 2024, ktorým bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená obdobná ústavná sťažnosť proti rozsudku najvyššieho správneho súdu sp. zn. 6Ssk/40/2023 z 22. februára 2024. Nálezom sp. zn. III. ÚS 271/2024 z 19. septembra 2024 ústavný súd nevyhovел ústavnej sťažnosti odrážajúcej obdobné skutkové a právne okolnosti, ktorá bola podaná proti rozsudku najvyššieho správneho súdu sp. zn. 7Ssk/71/2022 z 31. mája 2023.

23. Napokon, pokiaľ ide o námietku nezohľadnenia služobného zaradenia sťažovateľa v rokoch 2003 a 2004 do výpočtu jeho výsluhového dôchodku, ani v tomto prípade ústavný súd nezistil žiadne dôvody na spochybnenie právnych záverov najvyššieho správneho súdu, ktoré sú prejavom dôsledného rešpektovania účinnej právnej úpravy, a teda aj zákonnosti slúžiacej správnym súdom ako základné kritérium (III. ÚS 502/2015) poskytovania súdnej ochrany verejným subjektívnym právam účastníkov správnych konaní. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nevyvracia zistenie najvyššieho správneho súdu, podľa ktorého rozkazy ministra z rokov 2003 a 2004 majúce oporu v § 59 ods. 1 písm. a) zákona č. 328/2002 Z. z. nepriznávali zvýhodnený výpočet výsluhového dôchodku pre operátorov rádiolokátorových staníc. Ak by za týchto okolností správne súdy od správnych orgánov zvýhodnenie pre sťažovateľa požadovali, nielenže by prekročili zákonné limity ustanovené pre priznávanie zvýhodnení, ale by si v rozpore s právnou úpravou aťahovali právomoc dopĺňať ju o pravidlá, ktoré do nej národná rada ako jediný zákonodarný orgán nezakotvila.

24. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Vzhľadom na odmietnutie

ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch formulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých rozsudkov, vrátenie vecí na ďalšie konanie, náhrada trov právneho zastúpenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu